

ព្រះត្រៃបិដកភាសាខ្មែរ

ព្រះ
ត្រៃបិដក
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសា
ខ្មែរ
បណ្ឌិត គតិ
ណ

ព្រះ
ត្រៃបិដក
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសា
ខ្មែរ
សុត្តនិបិដក
សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយ
ទុតិយភាសា

ព្រះ
ត្រៃបិដក
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសា
ខ្មែរ
សុត្តនិបិដក
សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយ
ទុតិយភាសា

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

រៀបរៀងដោយ

ព្រះវិរិយបណ្ឌិត ហ៊ាន់-ខាត់

វគ្គឧណ្ណាលោម ក្រុងភ្នំពេញ

ព.ស.២៥១៤ គ.ស.១៩៧០

លោក លាង-ហ៊ាបអាណ

ចាត់ចែងបោះពុម្ពចែកជាធម្មទាន ក្នុងឱកាសព្រះរាជពិធីបុណ្យព្រះ

បរមសព

នៃសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី

ព្រះនាម ជួន-ណារត ជាតញ្ញាណោ

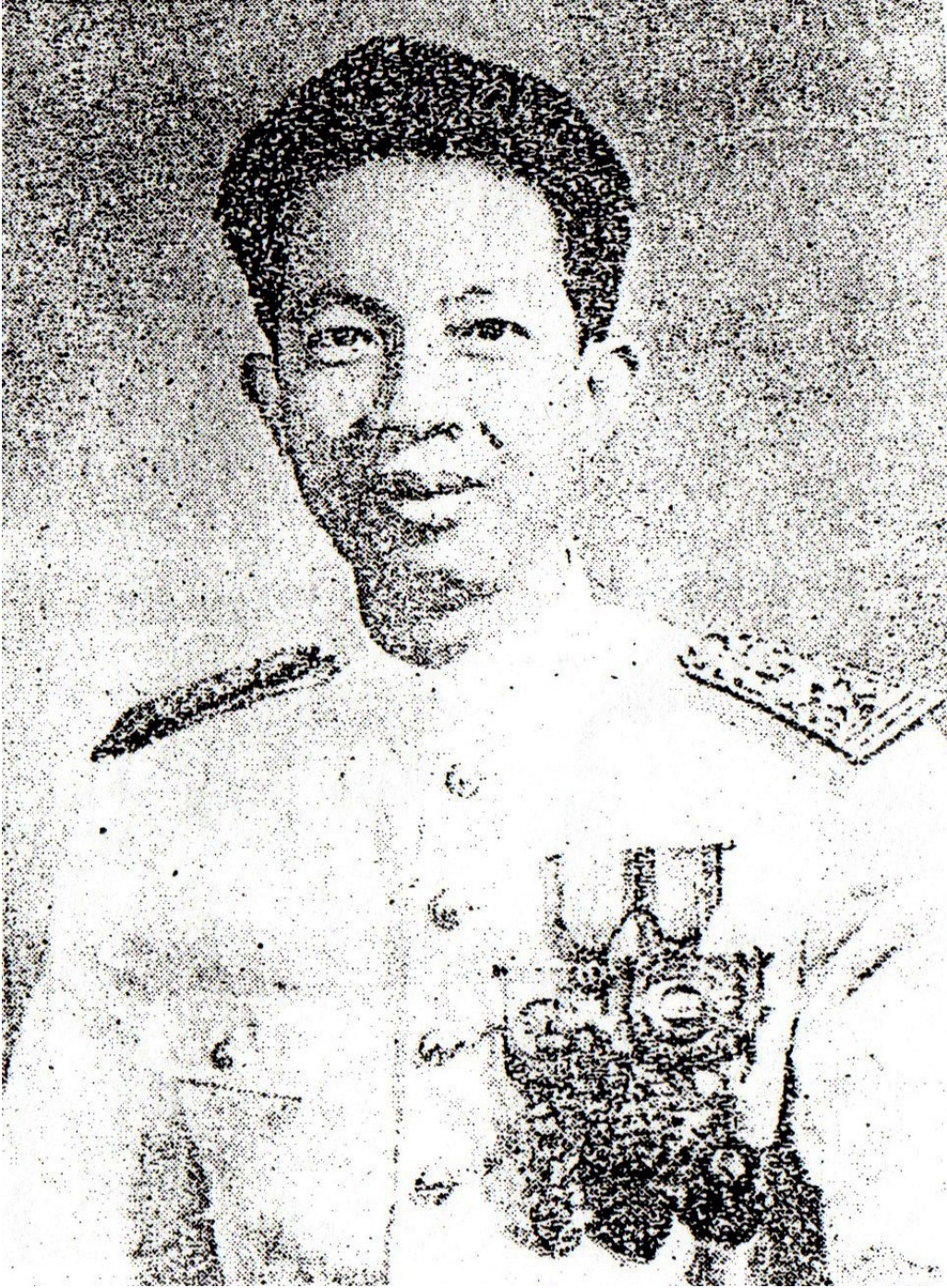

សម្តេចព្រះមហាសុមេធាវិបតីព្រះនាម ជួន ណារត

ព្រះសង្ឃរាជ គណៈមហានិកាយ

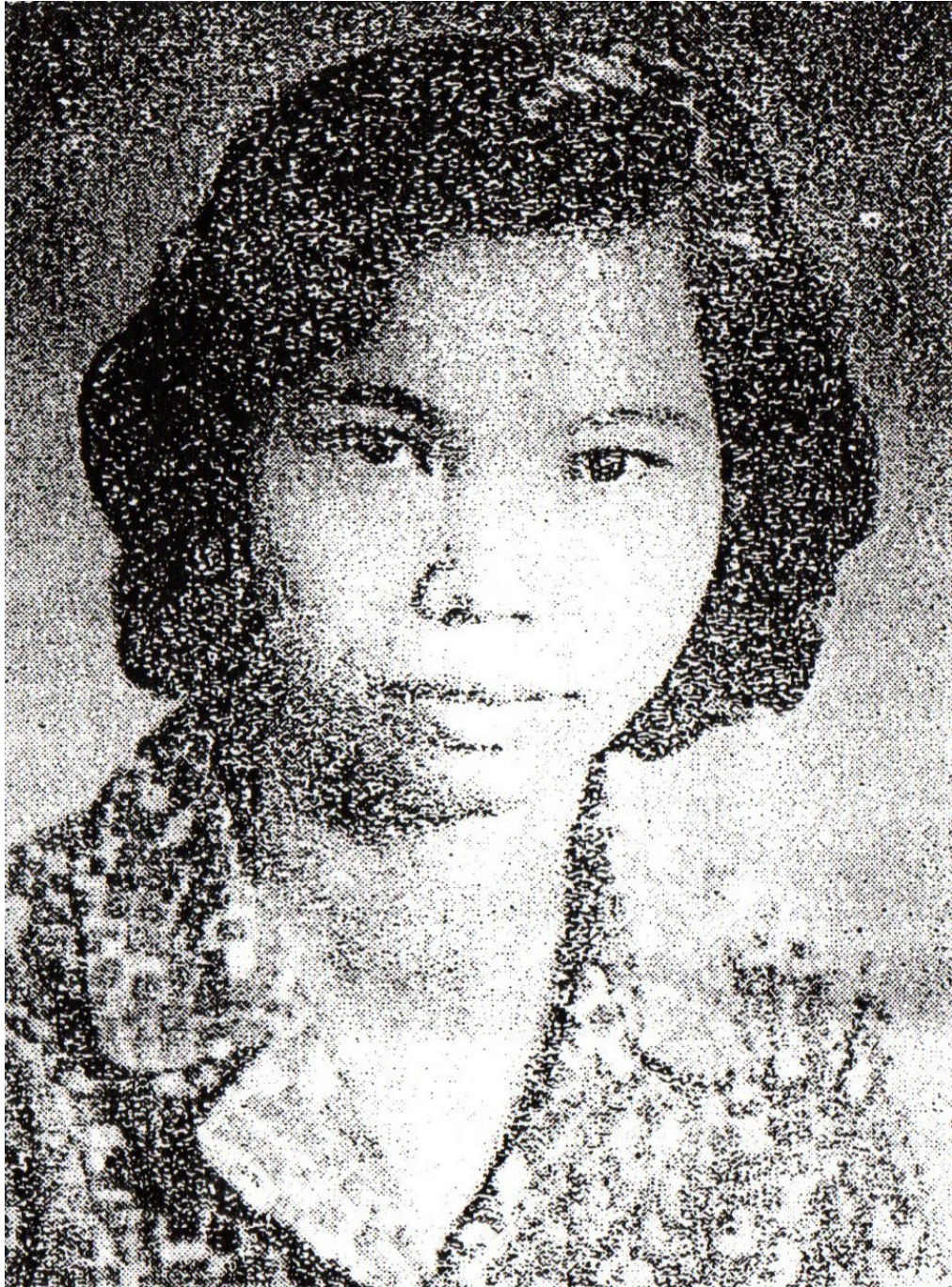

លាង ហ័ប អាន

បច្ចុប្បន្ននាយករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព្រៃឈើ និង កសិកម្ម

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង តាមនាវា

អ្នកស្រី លាង ហ័ប អាណ

នាមជើម ព្រាពូ នាង ស្បែង

(អគ្គលេខាធិការនៃវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ)

សេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គការបោះពុម្ពចែកជាធម្មទាន

សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ កាលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅឡើយ ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងអត្ថបទឈ្មោះ “ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ” ជាស្នាព្រះហស្តរបស់ព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមហារីរិយបណ្ឌិតោ ហ៊ាន-ខាត់ ដែលជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ។ អត្ថបទនេះ ចុះផ្សាយម្តងរួចហើយក្នុងទស្សនាវដ្តីខេមរយានកម្ម លេខ៧ គ.ស.១៩៦៩ ដែលទ្រង់ព្រះរាជចំណារនូវការពេញព្រះរាជហឫទ័យ ចង់ឲ្យឯកសារដ៏មានផលប្រយោជន៍នេះបានឡើងទៅជាសៀវភៅ សម្រាប់ផ្សាយចំពោះសាធារណជនជាពុទ្ធបរិស័ទ។ ខ្ញុំបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាតាមព្រះចំណារនេះហើយ ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើលិខិត (លេខ ៨២៨ ព.ប. ចុះថ្ងៃ២ តុលា ១៩៦៩) ដើម្បីសុំសិទ្ធិបោះពុម្ពផ្សាយជាបឋម ចែកជាធម្មទាន ក្នុងឱកាសបុណ្យថ្វាយព្រះភ្លើង ព្រះបរមសពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ ហើយតទៅនឹងបោះពុម្ពផ្សាយជាវដ្តនពុទ្ធបរិស័ទ ដោយទុកអត្ថបទនេះជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ គឺរបស់វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ។

សហជីវិន ហង្ស ធុនហាត់ សកលវិទ្យាធិការសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈនិងជាប្រធានគណៈកម្មាធិការជាតិនៃខេមរយានកម្មសិក្សា ក៏មានសប្បុរសធម៌ ឆ្លើយតប យល់ព្រមតាមការសុំរបស់វិជ្ជាឋានភ្នាម តាមលិខិតរបស់សហជីវិន លេខ៨៨២ អ.ខ.ស. ចុះថ្ងៃ៤ តុលា ១៩៦៩។

ដោយបានសុំសម្រេចនូវការសុំសិទ្ធិផ្សាយនេះ ខ្ញុំក៏បាននាំអត្ថបទនេះ ទៅសុំព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះមហារីរិយបណ្ឌិតោ ព្រះអង្គពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់កែសម្រួលជាថ្មីឱ្យកាន់តែរិសេសឡើង។ ក្នុងការផ្សាយជាបឋមនេះ ខ្ញុំមានសទ្ធាបោះពុម្ពនូវស្នាព្រះហស្តនេះចំនួន៥.០០០ច្បាប់ ដើម្បីចែកជាធម្មទានក្នុងឱកាសថ្វាយព្រះភ្លើង ព្រះបរម

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

សពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ដែលព្រះអង្គមានព្រះមហាករុណាទិគុណដ៏ធំ ចំពោះ
វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក៏ដូចជាចំពោះរូបខ្ញុំផ្ទាល់។

ខ្ញុំសូមលើកយកកុសលដែលកើតមកអំពីធម្មទាននេះ ថ្វាយចំពោះព្រះវិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាអម្ចាស់ សូមព្រះអង្គបានសោយនូវសម្បត្តិព្រះនិព្វាន
ជាបរិយោសាន។ សូមឧទ្ទិសព្រះរាជកុសលដល់បុណ្យនេះ ប្រគេនចំពោះសម្តេច
ព្រះមហាសុមេធាធិបតី ព្រះសង្ឃនាយក ព្រះនាម ហួត តាត ជាអម្ចាស់ ដែល
ព្រះអង្គមានព្រះគុណធ្ងន់ណាស់ ចំពោះខ្ញុំដែលបានមកបម្រើព្រះអង្គគម្រប់១៤ឆ្នាំ
ហើយ សូមសម្តេចទ្រង់បានប្រកបដោយបរមសុខ ព្រះជន្មយុយ៉ិនយូរ ជាទឹកកក្តៅ
នៃវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនិងជូនពុទ្ធបរិស័ទក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល។

មួយចំណែកទៀត សូមឧទ្ទិសដល់បុណ្យដែលកើតមកអំពីធម្មទាននេះ ចំពោះ
វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃបុព្វបុរសរបស់យើងខ្ញុំ មានលោកតា តាំង ហ៊ុន, លោកតា យ៉ា
តាប, លោកតា លាង, លោកយាយ ថោង, លោកយាយ ចាយ ហួយ, លោក
យ៉ា តិមហុន ជាដើម សូមវិញ្ញាណក្ខន្ធអស់លោកតា លោកយាយ បានលុះសុគតិ
ភព សម្រេចនូវសម្បត្តិព្រះនិព្វានជាទីបំផុត។ ខ្ញុំសូមលើកយកកុសលរាសីជាបញ្ចប់
ឧទ្ទិសជូនលោកម្តាយនិងឪពុកទាំងសងខាង មានលោកតា លាង ម៉ួន លោកតា
ព្រាប ដាង និងលោកយាយ យ៉ា តិមលុន សូមលោកអ្នកដ៏មានគុណ បាន
សម្រេចនូវសម្បត្តិស្នូតិ សម្បត្តិនិព្វាន តាមសេចក្តីប្រាថ្នាកុំបីឃ្លៀងឃ្លាត។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី១២ ធ្នូ គ.ស.១៩៦៩
លាង ហ៊ាបអាណ

នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនិងនាយកការិយាល័យក្រសួងធម្មការ

បុព្វកថា

ហេតុអ្វីបានជាសៀវភៅ “ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ” ត្រូវបោះពុម្ពក្នុងឱកាស ថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះបរមសពសម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១។

ពីថ្ងៃទី២៩ ឧសភា ១៩៦៩ សម្តេចព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១ ព្រះនាម ជួន ណាត ទ្រង់បានត្រាស់ឲ្យខ្ញុំចូលទៅគាល់។ ព្រះអង្គបានឲ្យខ្ញុំពិនិត្យអត្ថបទនេះថា តើនរណា ជាអ្នកសរសេរអត្ថបទនេះ? ខ្ញុំពិនិត្យសម្តីនិយាយ ខ្ញុំអាចទាយបានភ្លាម ពេលនោះខ្ញុំ គ្រាន់តែក្រាបបង្គំទូលថា “ចាំទូលព្រះបង្គំដើរសួររកអ្នកនិពន្ធនេះសិន”។ សម្តេចព្រះ សង្ឃរាជ បានទ្រង់សរសើរស្នាដៃអ្នកនិពន្ធនេះជាអនកប្បការ ដូចមានថតព្រះរាជ ចំណារជាតំស្តុតាងភ្ជាប់ក្នុងទីនេះស្រាប់។ ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា “លោក គាម ឯង ទៅរកមើល តើនរណា គេមានសទ្ធាឲ្យគេបោះពុម្ពសៀវភៅនេះឡើង ព្រោះមានសារ ប្រយោជន៍ណាស់ ហើយអ្នកនិពន្ធនេះ មិនចាក់ដោតសាសនាដទៃ ហើយនិយាយ ងាយស្តាប់ផង”។

ដោយគោរពតាមព្រះរាជបណ្តាំនេះ ព្រឹកឡើងខ្ញុំជម្រាបសហជីវិន លាង ហ័ងអាណ នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ អំពីព្រះរាជបំណងរបស់សម្តេចព្រះ សង្ឃរាជ។ សហជីវិន លាង ហ័ងអាណ ក៏ទាក់ទងនឹងសហជីវិនប្រធាននៃគណៈ កម្មាធិការនៃខេមរយានកម្ម ព្រមទាំងអ្នកនិពន្ធ គឺព្រះមហាវិរិយបណ្ឌិតោ ថាង ខាត ដើម្បីសុំសិទ្ធិបោះពុម្ពស្នាដៃនេះតាមព្រះរាជបំណង។ សហជីវិនប្រធាននៃគណៈកម្មា- ធិការខេមរយានកម្មនិងអ្នកនិពន្ធ បានអនុញ្ញាតតាមសេចក្តីស្នើសុំរបស់សហជីវិន នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យដូចបំណង។

ដោយមានបំណងស្របគ្នាដូច្នោះ ក្នុងពេលប្រជុំគណៈកម្មការរងខាងយោសនា

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

និងបោះពុម្ពសៀវភៅចែកជាធម្មទាន ពេលនោះខ្ញុំក៏បានលើកយករឿងនេះមកជម្រាប
អង្គប្រជុំ។ គណៈកម្មការរងខាងយោសនានៃពិធីបុណ្យព្រះបរមសពសម្តេចព្រះសង្ឃ
រាជ ក៏យល់ព្រមឲ្យជ្រាយសៀវភៅនេះចែកជាធម្មទានតាមសង្ខារបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី១២ ធ្នូ ១៩៦៩

ឱក-កាម

សំខាន់ណាស់! អំណរព្រះគ្រូបដក!

អរគុណព្រះគ្រូបដក បានប្រាប់យើងអំពីព្រះវិញ្ញាណ និង វិញ្ញាណ
នៃព្រះវិញ្ញាណដោយសេចក្តីរីករាយ! ប្រសិនបើ អ្នកបាន
អំណរព្រះគ្រូបដកដោយសេចក្តីអរ- គុណ ទាំងអស់នេះ!
20/12/2015
សន្តិសុខ = សុខភាព

- ព្រះគ្រូបដកជាភាសាខ្មែរ
ខ្មែរចាត់ប្រព្រះគ្រូបដកចប់មុខគេ

2.

ក្នុងចំណោមប្រទេសពុទ្ធសាសនា ក្នុងស្ថានភាព

សាសនា វាសុទ្ធតែមានឥទ្ធិពលស្តីពី
169 របស់មេសាសនា ។ ឥទ្ធិពលនេះ គេប្រកាស
ទុកជាឥទ្ធិស្តីស្តី លើទិវិសាសនាផង ។
ឥទ្ធិពលហ្នឹងហ្នឹង 169 គេទុកជា "គ្រូបដក"
(ការបាត់បង់ព្រះវិញ្ញាណ, Revelation) ពីព្រះមហេត្រា
(អាទិទេព) ។ ឥទ្ធិពលនេះចាស់បរមបូពណ៌ដុត
ក្នុងលោក ដែលមនុស្សលោកអាចធ្វើឲ្យរើស
ឲ្យរើសបាន តែមិនដែលមានការប្រែប្រួល (ឲ្យរើស
ផ្លាស់) ពីអតីតកាលទេ ទើបតែមានការប្រែប្រួល

ប្រែថា " ការអាន " (Lecture) ។ ឥទ្ធិពលនេះ
មានលក្ខណៈដាច់ខាតសម្រាប់ប្រទេសកំរិត ច្រើន
ជាងលទ្ធិសាសនា ដោយពិសេសដាច់ខាត
សន្តិមស្តីត្រួសារ ឬទ្រព្យមត់ត ។ បទបញ្ញត្តិ
ដែលមេសាសនានេះតែងតាំងឲ្យរើស បានបង្ហាញ
ឲ្យបានត្រឹមត្រូវលើស្តីពីគំនូរ លើស្បែកសត្វខ្លះ លើ
ឈើខ្លះ លើថ្មខ្លះ ឬសាក់លើប្រូស៊ីមមនុស្សខ្លះ
ហើយមានអត្ថបទខ្លះជាភាសាខ្មែរវិទ្យុស្តីពីពិភព ជា
ភាសាភាសាប្រែសម្រួល ។

ព្រះគ្រូបដក
ស្តាប់អំពីស-
ព្រះគ្រូបដក
អំណរព្រះគ្រូបដក
សន្តិសុខ!

2.

ព្រះរាជដ៏ប្រវត្តិសង្ខេប

សម្តេចបានទ្រង់ប្រសូតនៅថ្ងៃអង្គរ ១១រោច ខែផល្គុន ឆ្នាំវក “១១-៣-១៨៨៣” នៅភូមិកំរៀង សង្កាត់រកាកោះ ស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ, បិតានាម ជួន មាតានាម យក់។

ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះជួសពីខែឧសភា ១៨៩៧ នៅវត្តពោធិព្រឹក្ស ហោរវត្តពោល្យ សង្កាត់រលាំងកែន ស្រុកកណ្តាលស្ទឹង ខេត្តកណ្តាល។ សម្តេចទ្រង់ចេះអក្សរនិង ភាសាសៀម លាវ បារាំង អង់គ្លេចនិងវៀតណាម។

ព្រះអង្គជាបណ្ឌិតអក្សរសាស្ត្រ ជាព្រះអគ្គនិពន្ធអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជាអភិធម៌ មហារដ្ឋគុរនៃសហភាពភូមា ជាព្រះអគ្គមហាបណ្ឌិតនៃសហភាពភូមា។ ព្រះអង្គទ្រង់ សោយព្រះទិវង្គតនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា គ.ស.១៩៦៩ វេលាម៉ោង២០និង២០នាទី ក្នុងព្រះជន្មវស្សា៨៦ឆ្នាំ ដែលនាំពុទ្ធសាសនិកជនទូទៅស្រយុតស្រយង់ចិត្ត ស្ថិតនៅ ក្នុងអន្លង់ទុក្ខារម្មណ៍ ពាំនូវសេចក្តីវិយោគយ៉ាងធ្ងន់ក្រៃលែងធ្ងន់។

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ខ្មែរបានប្រែព្រះត្រៃបិដកចប់មុនគេក្នុងចំណោម

ប្រទេសពុទ្ធសាសនាក្នុងលោក

សាសនាធំៗសុទ្ធតែមានគម្ពីរ ដែលស្តីពីវចនៈរបស់មេសាសនា។ គម្ពីរនេះ គេប្រកាន់ទុកជាគម្ពីរស័ក្តិសិទ្ធិ ស្មើនឹងមេសាសនាដែរ។

គម្ពីរព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ វេទ គេទុកជា “ត្រុតិ” (ការបានស្តាប់ឮមក=Révélation) ពីព្រះមហេគ្វរ (អាទិទេព)។ គម្ពីរនេះ ចាស់បរមបុរាណបំផុតក្នុងលោក ដែលមនុស្សលោកអាចធ្វើឲ្យកើតឡើងបាន តែមិនដែលមានការរឿបចំ (ផ្ទៀងផ្ទាត់) ពីអតីតកាលទេ ទើបតែមានការរឿបចំក្នុងពេលដែលគម្ពីរនេះ មានការប្រែប្រួល ក្រោមជាលើ លើជាក្រោមទៅហើយប្រមាណជា៧០០ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ។

គម្ពីរគ្រិស្តឈ្មោះ ប៊ីប (Bible)។ គម្ពីរនេះ ក្រោយមរណកាលព្រះយេស៊ូក្លាម គេមិនទាន់បានរៀបចំចងក្រងជាគម្ពីរមួយនៅឡើយទេ តមកយូររហូត ទើបមានសារឹករឿបចំចងក្រងទុកជាគម្ពីរ ហើយមានការបន្ថែមបន្ថយច្រើន មិនគង់វង្សនៅត្រង់តាមដើមទាំងស្រុងទេ។ គម្ពីរ ប៊ីប នេះទៀតក៏ជា “Révélation” (ការបានឮមក) ពីព្រះអាទិទេពដែរ។

គម្ពីរឥស្លាម ឈ្មោះ កូរ-អាណ (Qor An) ប្រែថា “ការអាន” (Lecture)។ គម្ពីរនេះ មានលក្ខណៈជាច្បាប់សម្រាប់ប្រទេសជាតិ ច្រើនជាជាងលទ្ធិសាសនា ដោយពិសេស ជាច្បាប់សង្គមស្តីពីគ្រួសារឬទ្រព្យមតិក។ បទបញ្ញត្តិដែលមេសាសនានេះ តែងតាំងឡើង បានបង្កប់ឲ្យចារឹកទុកលើស្លឹករឹតខ្លះ លើស្បែកសត្វខ្លះ លើឈើខ្លះ លើថ្មខ្លះឬសាក់លើទ្រូងមនុស្សខ្លះ ហើយមានអត្ថបទខ្លះ ជាកាព្យនៃកវីនិពន្ធដ៏ពីរោះ

ជាភាសាអារ៉ាប់ដ៏ប្រសើរ។

គម្ពីរលទ្ធិសាសនា ជាពាហិរសាសនាទាំងពុទ្ធសាសនា ជាវចនៈនៃព្រះអាទិទេព (មហេគ្វរ) មិនមែនជារបស់មនុស្សលោកតែឯងទេ ហើយមិនមែនជាគម្ពីរច្រើនសៀវភៅទេ មានចំនួនតិចណាស់ បើប្រៀបធៀបនឹងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជារបស់ពុទ្ធសាសនា។

ព្រះត្រៃបិដក

ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ជាឃ្លាំងផ្ទុកព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺវចនៈនៃអង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ (Pensée du Bouddha) ដែលទ្រង់ទេសនាទូន្មានរវាង៤៥ព្រះវស្សាចាប់តាំងពីទ្រង់បានត្រាស់ដឹងព្រះសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណរហូតមកដល់ទ្រង់បរិនិព្វាន។ វចនៈដែលទ្រង់សម្តែងនេះ ហៅថា ធម្មវិន័យ ដែលព្រះអង្គសម្តែងបញ្ញត្តិ (ធម្មាច វិនយោ ច ទេសិតោ បញ្ញត្តោ) ធម្មវិន័យនេះមានព្រះចំណែកគឺ សុត្តន្តវិន័យ អភិធម្ម ទាំងពុទ្ធនេះ ព្រះថេរៈទាំងឡាយបានសង្ហាយនា (ផ្ទៀងផ្ទាត់) ចងក្រងហើយដាក់ទុកមួយក្រុមៗ ហៅថា តិបិដក ឬ ព្រះត្រៃបិដក “កញ្ជីបី” (Triple Corbeille)។ ពាក្យថា “បិដក” នេះ បើប្រែថា “ទូបបណ្តាលយ” ក៏សឹងតែបានដែរ។ បើប្រៀបធៀបមើលឃើញថា គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ មានចំនួនច្រើនជាងគម្ពីរវេទច្រើនណាស់ ច្រើនជាងគម្ពីរបី១១ដង ច្រើនជាងគម្ពីរកូរអានជាអនេក។

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ បរិសុទ្ធគងវង្សនៅដូចដើមគ្រប់ប្រការ មានលក្ខណៈជាគម្ពីរសាសនាពេញបរិបូណ៌ ព្រោះមិនមែនជាវចនៈអាទិទេព មិនមែនជាលទ្ធិសាសនា ឬពាហិរសាសនាទេ។ ក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានភ្លាម មានការធ្វើសង្ហាយនាផ្ទៀងផ្ទាត់ភ្លាម ធ្វើឲ្យបានគងវង្សបរិសុទ្ធនៅដូចដើម មិនមានការបន្ថែមបន្ថយឬធ្វើក្រោមជា

- ១-ទីយនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីពិស្តារ
- ២-មជ្ឈិមនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីមធ្យម
- ៣-សំយុត្តនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីប្រហែលៗគ្នា
- ៤-អង្គត្តនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីជាក្រុមជាពួក
- ៥-ខុទ្ទកនិកាយ សូត្រមានសេចក្តីខ្លីៗ

ដទៃទៀតនេះ មាននិកាយតូចៗតទៅទៀត ចំនួន១៥និកាយគឺ:

- ១-ខុទ្ទកបាប៍ អត្ថបទខ្លី
- ២-ធម្មបទ ជួរនៃសច្ចធម៌
- ៣-ឧទាន គាថាធ្វើឲ្យកើតក្តីរីករាយ
- ៤-ឥតិវុត្តក សូត្រដែលស្តីថា “មានដូច្នោះ”
- ៥-សុត្តនិបាត សមុច្ច័យនៃសូត្រ
- ៦-វិមានវត្ថុ និទានស្តីពីវិមាននៅទេវបុរី
- ៧-បេតវត្ថុ និទានស្តីពីប្រេត
- ៨-ថេរគាថា គាថាព្រះថេរទេសនា
- ៩-ថេរីគាថា គាថាព្រះនាងថេរីទេសនា
- ១០-ជាតក និទានជាតក
- ១១-និទ្ទេស ការសម្តែងពន្យល់
- ១២-បដិសម្ពិទា វិជ្ជាវិភាគ

១៣-អបទាន ជីវភាពព្រះអរហន្ត

១៤-ពុទ្ធវិជ្ជា ប្រវត្តិអង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

១៥-ចរិយាបិដក វិធីប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធចរិយា

គ-អភិធម្មបិដក ជាគម្ពីរ ស្តីពីធម៌មានអាថ៌កំបាំងប្រែប្រួល ជាលក្ខណៈល្អិតស្អុយបំផុត (Métaphysique) បានដល់ទស្សនវិជ្ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលមានអាថ៌កំបាំងភាព ជាអត្ថបទ ជួយពីសុត្តន្តបិដក ដែលមានតែអត្ថបទមានអាថ៌កំបាំង គឺសុត្តន្តបិដក ជាវោហារទេសនា (Parole Conventiionnelle), ឯអភិធម្មបិដក ជាបរមត្ថទេសនា (Parole Definitive) ស្តីពីចិត្ត (Conscience) ចេតសិក (Mental Concomitant) រូប (Matière) និព្វាន។ អភិធម្មបិដកនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទេសនាទុកថា សត្វទាំងអស់ជា “បុគ្គលបុគ្គលប្បញ្ញត្តិ” (Concept) ដោយការវែកញែកយ៉ាងល្អិតស្អុយ ទាល់តែចែកលែងកើត ហើយចែករំលែកធម៌ដោយបរិយាយហួតចត់បំផុត។ គម្ពីរនេះមានទាំងអស់៧គម្ពីរគឺ:

១-ធម្មសង្កណី ការចាត់របៀបធម៌

២-វិភង្គ ការចែករំលែកធម៌

៣-កថាវត្ថុ ចំណុចធម៌ដែលមានសេចក្តីជួយគ្នា

៤-បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ បញ្ញត្តិថា “បុគ្គល”

៥-ធាតុកថា ការវែកញែកធាតុ

៦-យមកៈ ធម៌ជាគ្នាគ្នា

៧-បដ្ឋាន ធម៌ជាបច្ច័យទាក់ទងគ្នា

បិដកទាំង៣ រួមឈ្មោះថា តិបិដកប្រវត្តបិដក។ ប្រទេសកម្ពុជាយើងបោះពុម្ព

ជាសៀវភៅខ្នាតធំមានចំនួន១១០សៀវភៅ ជាចំនួនដែលលើសជុំតគណនា បើ
ប្រៀបធៀបទៅនឹងពាហិរសាសនាទាំងអស់ក្នុងលោក។

អំពីសង្គាយនា

សង្គាយនាទី១

ដើម្បីឲ្យបរិសុទ្ធគង់នៅដូចដើម ក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានភ្លាម ព្រះមហាថេរទាំង
ឡាយចាត់ការធ្វើសង្គាយនាព្រះពុទ្ធវចនៈភ្លាម ដោយហេតុថា សុភទ្ធកិក្ខុ ធ្វើឲ្យខូច
ការរៀបរយក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះអរហន្តជាសង្គីតិកាចារ្យ៥០០អង្គ មានព្រះ
មហា កស្សបត្រូវ ជាប្រធាន ហើយជាអ្នកសួរ។ ដើមឡើយសួររិទ្ធិយ ព្រះ
ឧទាលិត្រូវ ជាអ្នកឆ្លើយ តមកសួរធម៌ ព្រះ អាណន្តត្រូវ ឆ្លើយសុត្តន្តនិងអភិធម្ម។
កាលនោះ មិនទាន់មានចារឹកជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទេ សួរឆ្លើយយល់ឃើញថាត្រឹម
ត្រូវហើយ ទើបព្រះអរហន្តទាំង៥០០អង្គស្វាធ្យាយ គឺសូត្រព្រមគ្នាគ្រប់ទាំង៥០០អង្គ
ចងចាំរត់មាត់ស្ងាត់។ ការចងចាំរត់មាត់ទេបែបនេះ លោកហៅថា មុខទាប។ ធ្វើ
ដូច្នោះ ហៅថា សង្គាយនា។ សង្គាយនានេះ ធ្វើអស់ថិរវេលា៧ខែទើបចប់ស្រេច។

សង្គាយនានេះ ឈ្មោះបឋមសង្គាយនា ធ្វើក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានប្រមាណ៣ខែ
គឺពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបានប្រមាណ៣ខែ មុនគ្រិស្តសករាជ៤៧៦^(១) ធ្វើនៅក្នុងក្រុង
រាជគ្រឹះ លើភ្នំវេភារៈ ត្រង់កន្លែងមួយស្ងាត់ ឈ្មោះសត្តបណ្ណគុហា ក្រោមការឧបត្ថម្ភ
របស់ព្រះបាទ អជាតសត្រូវ ដែនមគធៈ សព្វថ្ងៃហៅថា រដ្ឋពិហារ ប្រទេសឥណ្ឌា។

១-ក្នុងពុទ្ធសាសនា គេរាប់យកថ្ងៃទី១ ក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វានជាថ្ងៃផ្ដើមពុទ្ធសករាជ។ ក្នុងលទ្ធិសាសនា
គ្រិស្ត គេរាប់យកថ្ងៃកំណើតព្រះយេស៊ូ ជាថ្ងៃផ្ដើមគ្រិស្តសករាជ។ លទ្ធិសាសនាឥស្លាម គេរាប់យកថ្ងៃ
ព្រះមោហម៉ត ចូលទៅកាន់ក្រុងយ៉ាត្រិបគី មេឌីន (Medina=ក្រុងមុនី) ជាសករាជ។

សង្ហាយនាទី២

កាលវេលាកន្លងទៅបាន១០០ឆ្នាំ មានកើតការប្រព្រឹត្តកន្លងពុទ្ធបុព្វញ្ញត្តិ ជាហេតុនាំឲ្យសៅហ្មងមណ្ឌលសង្ឃក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ពួកវដ្តីបុត្ត គឺភិក្ខុជាបព្វជិត កូនចៅអ្នកដែនវដ្តី ប្រព្រឹត្តកន្លងសិក្ខាបទ១០ប្រការ លោកហៅថាវត្ត១០ប្រការ។ នេះជាដើមហេតុ នាំឲ្យកើតមានការសង្ហាយនាលើកទី២ឡើង។ ព្រះ យសត្រូវ (កាកណ្ណបុត្ត) ប្រកាសការប្រព្រឹត្តកន្លងវិន័យនេះឲ្យព្រះសង្ឃជ្រាបទូទៅ។

សង្ហាយនានេះ ធ្វើឡើងនៅក្រោមអធិបតីភាពព្រះ សព្វកាមិត្រូវ។ ព្រះ វេរតត្រូវ (សហជាតិ) ជាអ្នកសួរ ព្រះ សព្វកាមិត្រូវ ជាអ្នកឆ្លើយ ព្រះសង្កឹតិកាចារ្យជាព្រះអរហន្ត សុទ្ធសឹងជាតិបិដកធរចំនួន៧០០អង្គ ធ្វើនៅវត្តវាលុកាវាម ក្រុងវេសាលី ដែនវដ្តី ក្រោមព្រះរាជបត្តិម្ត ព្រះបាទ កាលាសោក ជាព្រះរាជានៅក្រុងបាដលិបុត្ត^{១)} (បត្ត) ប្រទេសឥណ្ឌា ពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបានចំនួន១០០ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ៣៧៧ឆ្នាំ។ ព្រះសង្ឃនៅចងចាំព្រះពុទ្ធវចនៈដោយមុខបាបដដែល។ តាមប្រពៃណីតមកនិយាយថា សង្ហាយនានេះឈ្មោះទុតិយសង្ហាយនា ធ្វើអស់បីរវេលា៨ខែទើបចប់សព្វគ្រប់។

សង្ហាយនាទី៣

កាលវេលាកន្លងទៅបានប្រមាណ២១៨ឆ្នាំក្រោយពុទ្ធបរិនិព្វាន មានព្រះមហាក្សត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម ធម្មាសោករាជ។ កាលនោះ មានការច្របូកច្របល់ឡើងក្នុងធម្មវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា។ មានអត្ថបទខ្លះនិយាយថា ពួកអ្នកកាន់លទ្ធិព្រាហ្មណ៍

១-កាលនោះ ដែនវដ្តីធ្លាក់ទៅក្រោមអំណាចដែនមគធៈ។

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ចូលមកបួសបន្តជាភិក្ខុ ក្នុងមណ្ឌលពុទ្ធសាសនា ដោយអាស្រ័យការបរិបូណ៌លាភ-
សក្ការៈ ដែលកើតមានឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជ ហើយពោល
ពាក្យអធម្មវាទីចម្រើនចម្រាស់ ធ្វើក្តីបរិសុទ្ធិធម្មវិន័យ ឲ្យកើតទៅជាសទ្ធម្មប្បដិរូប
(Mélanges) ។ សេចក្តីខាងលើនេះ មានសេចក្តីពិតច្រើនណាស់ ព្រោះថាហេតុការណ៍
នេះ ជាបុព្វហេតុនាំឲ្យលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ក្លាយទៅជាលទ្ធិសាសនាហិណ្ឌូមួយ
ត្រឡប់ទៀត ព្រមទាំងជាបុព្វហេតុឲ្យពុទ្ធសាសនាបែកទៅជានិកាយ ហើយសាប
សូន្យចេញពីដែនដីឥណ្ឌា។ ក្នុងកាលនោះឯង ពុទ្ធសាសនាបែកចេញទៅជានិកាយ
ថេរវាទបូរិកជ្ជវាទនិងអាចរិយវាទបូមហាសង្ឃិក តទៅកើតប្រាកដជាពុទ្ធសាសនា
លទ្ធិមហាយាន មាននិកាយច្រើនរាប់មិនអស់។

សង្គ័យនាគ្រានេះហៅតតិយសង្គ័យនា ទុកជាមហាសង្គ័យនាដ៏ល្អណាស់
ព្រោះជាសង្គ័យនាដើម្បីរក្សាសេចក្តីបរិសុទ្ធិធម្មវិន័យឲ្យគង់នៅតាមដើម។ ព្រះមហា
មោគ្គលីបុត្តតិស្ស ដែលប្រោសព្រះបាទអសោកមហារាជឲ្យចូលកាន់សាសន៍ពុទ្ធ-
រតន៍ ជាអធិបតីក្នុងការសង្គ័យនា មានព្រះអរហន្តជាសង្កឹតិកាចារ្យចំនួន១.០០០អង្គ
ចូលប្រជុំនៅអសោកាភារម ក្រុងបាដលិបុត្រ ដែនមគធៈ ធ្វើអស់ថិរវេលា៩ខែទើបចប់
ស្រេច ក្រោមព្រះរាជបត្តិម្តព្រះបាទធម្មាសោកមហារាជ។ សង្គ័យនានេះ ក្នុងកាល
ប្រវត្តិខ្លះមិនឃើញប្រាប់កាលបរិច្ឆេទទេ^(១) ប្រាប់តែកាលបរិច្ឆេទព្រះបាទធម្មាសោក
ឡើងសោយរាជ្យ ព្រះសង្ឃនៅចងចាំព្រះពុទ្ធវចនៈដោយមុខបាបដដែលទៀត។ ក្នុង
សង្គ័យនាទី៣នេះ ទើបមានការបញ្ជូនសមណទូតទៅប្រកាសពុទ្ធសាសនាឲ្យដុត
ចេញពីព្រំប្រទល់ប្រទេសឥណ្ឌា។

១-កាលប្រវត្តិខ្លះថា ក្នុងពុទ្ធសករាជ២៣៦។

នៅដំបូងប្រទេសឥណ្ឌា មានសង្គ័យនាទី៤មួយទៀត^(១) ធ្វើនៅដែនកសិករ
ក្រោមព្រះរាជបុត្រម្តងនៃព្រះបាទ កកិស្តៈ។

សង្គ័យនាទី៤

សង្គ័យនាទី៣ធ្វើស្រេចហើយ ព្រះសង្ឃសុំនិមន្តព្រះ មហិន្ទត្រេត ជាព្រះ
រាជបុត្រព្រះបាទធម្មសោកមហារាជ ជាសមណទូតទៅប្រកាសពុទ្ធសាសនានៅលង្កា
ទ្វីប។ និមន្តទៅដល់ ព្រះមហិន្ទត្រេតបានប្រោសព្រះបាទ ទេវានម្បិយតិស្ស ជាព្រះ
មហាក្សត្រកោះលង្កា។ មុនធ្វើសង្គ័យនា ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស បញ្ជូនទូតឲ្យ
ចូលទៅក្រាបបង្គំគាល់ព្រះបាទធម្មសោកមហារាជនៅដំបូង (ប្រទេសឥណ្ឌា) សូម
និមន្តព្រះនាង សង្ឃមិត្តាថេរី ជាព្រះរាជបុត្រីព្រះអង្គ ព្រមទាំងសាខាមហាពោធិ
ត្រីក្សទៅកាន់កោះលង្កាផង គ្បិតព្រះនាង អនុឡាទេរី ជាព្រះអនុជថ្លៃសព្វព្រះទ័យ
ឧបសម្បទាជាភិក្ខុនី។ កាលបើព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីនិមន្តដល់កោះលង្កាព្រមទាំង
ព្រះមហាពោធិត្រីក្សហើយ សង្គ័យនាក៏ចាប់ផ្តើមធ្វើឡើង។

កាលនោះ ព្រះសង្ឃលង្កាបានសិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈចេះចាំស្មាត់ច្រើនអង្គ បាន
ចូលរួមធ្វើសង្កឹតិកាចារ្យ នៅវត្តថ្មបារាម ក្នុងក្រុងអនុរាជបុរៈ ធ្វើអស់ថិរវេលាចំនួន
១០ខែទើបចប់ស្រេច ក្នុងពុទ្ធសករាជ២៣៦ (មុនគ្រិស្តសករាជ២៤១ឆ្នាំ) សង្គ័យនា
នេះ ទុកជាចតុត្ថសង្គ័យនា។ សង្គ័យនារាប់ពីទី៤នេះតទៅ នៅប្រទេសឥណ្ឌាមិន
មានកាលប្រវត្តិត្រាទុកមកទេ មានតែនៅក្នុងកាលប្រវត្តិកោះលង្កា គឺគម្ពីរមហាវង្ស
និងទីបវង្ស។

១-ពុទ្ធសាសនាប្រទេសដទៃទៀត ពុំរាប់សង្គ័យនានេះថា ជាសង្គ័យនាទី៤ទេ។

សង្ហាយនាទី៥

ក្នុងកាលប្រវត្តិនៅកោះលង្កា មានសេចក្តីថា ព្រះបាទ វដ្តតាមិនិអភ័យ ព្រះមហាក្សត្រកោះលង្កា ទ្រង់កសាងវត្តមួយនៅក្នុងក្រុងអនុរាជបុរៈ ហើយឲ្យឈ្មោះ ថា “អភយគិរិវិហារ” ប្រគេនមហាថេរព្រះនាម វិស្ស(១)។ ព្រះមហាថេរអង្គនេះ កាន់ តាមលទ្ធិវិជ្ជាបុគ្គលិកក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ ជាហេតុនាំឲ្យការទំនាស់ដល់ព្រះសង្ឃនៅវត្ត មហាវិហារ។ ការមិនចុះសម្រុងគ្នានេះហើយ ដែលជាហេតុនាំឲ្យកើតសង្ហាយនាទី ៥ឡើង ជាការសង្ហាយនាសំខាន់ នាំឲ្យចារឹកព្រះពុទ្ធវចនៈឡើងកាន់ស្លឹករឹត ជាលាយ លក្ខណ៍អក្សរមុនដំបូងបង្អស់ក្នុងប្រវត្តិពុទ្ធសាសនា។

សង្ហាយនាទីនេះ ទុកជាបញ្ចមសង្ហាយនា សង្ហាយនាចារឹកពុទ្ធវចនៈជាលាយ លក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងវត្តមហាវិហារ ព្រះ ពុទ្ធស្រី ជាប្រធាន ជាអ្នកសួរ ព្រះ វិស្ស- តេរ ជាអ្នកឆ្លើយ ក្រោមព្រះរាជបត្តម្តងព្រះបាទវដ្តតាមិនិអភ័យ ព្រះមហាក្សត្រកោះ លង្កា ធ្វើអស់ថិរវេលាមួយឆ្នាំចប់ស្រេច ក្នុងពុទ្ធសករាជ៥២០ (មុនគ្រិស្តសករាជ ២៤ឆ្នាំ)។

ចំណេរកាលតមក មានការសង្ហាយនារាយរងបន្តមកទៀតនៅកោះលង្កា នៅ ប្រទេសភូមា នៅប្រទេសសៀម។ នៅប្រទេសភូមា មានការសង្ហាយនា ហើយចារឹកព្រះ

១-ព្រះមហាថេរវិស្សអង្គនេះ មាននាមបញ្ញត្តិមួយទៀតថា ធម្មរុចិយៈ ជាអ្នកតែងតម្កីមួយឈ្មោះថា វិមត្តិមត្ត ជាតម្កីប្រណាំងនឹងតម្កីវិសុទ្ធិមត្ត ជាស្នាដៃព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ព្រឹត្តិការណ៍បែបនេះ កើត មាននៅឧបទ្វីបអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍នេះដែរ គឺតម្កីសារត្តសង្កហៈ ជាស្នាដៃព្រះនន្ទាចារ្យ ប្រណាំងនឹងតម្កី ទីបនីអង្គកថាមង្គលសូត្រ ជាស្នាដៃព្រះសុមង្គលាចារ្យ។

ពុទ្ធវចនៈជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដាក់លើផែនដូកែវច្រើនរយឆ្នាំ នៅក្រុងមណ្ឌលេ ក្រុងប៉េតូ (ហាណូយ) នៅថាទង “ស្រុកមាស”^(១) ។

សង្គ្រាយនាខ្មែរ

នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង តាំងពីព្រេងនាយដែលមានពុទ្ធសាសនាមកប្រតិស្ឋាន នៅលើទឹកដីយើង មិនមានប្រវត្តិស្តីទុកថា បានធ្វើសង្គ្រាយនាព្រះត្រៃបិដកទេ។ ក្នុង រាជ្យព្រះបាទសម្តេចព្រះស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្សព្រះបរមខត្តិយកោដ្ឋ ទើបមានការសង្គ្រាយនា ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈនេះឡើងដំបូង។ ការសង្គ្រាយនាគ្រានេះ ស៊ីវេលាពរាជ្យ គឺ រាជ្យព្រះបាទសម្តេចព្រះ ស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្ស រាជ្យព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុវរ្ម័ន និងរាជ្យព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តមសុរាម្រិត គឺតាំងពីពុទ្ធសករាជ ២៤៧៣ (គ.ស.១៩២៩) ដល់ពុទ្ធសករាជ២៥១៣ (គ.ស.១៩៦៩) ស៊ីវេលាអស់៤០ ឆ្នាំគត់។ សង្គ្រាយនានៅប្រទេសកម្ពុជានេះ លោកទុកជាឆដ្ឋសង្គ្រាយនាឬជាឧត្តម សង្គ្រាយនា “សង្គ្រាយនាដ៏ឧត្តម” ព្រោះមានក្តីពិសេសមួយ ដែលមិនដែលកើតមាន នៅក្នុងប្រវត្តិពុទ្ធសាសនា គឺការប្រែព្រះពុទ្ធវចនៈជាភាសាបាលី ដែលមានរាប់ពាន់ ឆ្នាំមកហើយទៅជាភាសាជាតិខ្មែរ គឺទំព័រម្ខាងជាបាលី ម្ខាងទៀតជាខ្មែរ។ នេះជាការ ពិសេសលើសសង្គ្រាយនាទាំងពួងដែលមានមកហើយ។ ប្រទេសកាន់ពុទ្ធសាសនាក្តី មិនកាន់ពុទ្ធសាសនាក្តី កាលបើបានដឹងកិច្ចការដ៏ពិសេសនេះហើយ តែងតែកោត ស្នើចង្រៃលែង។

១-ប្រពៃណីជនជាតិមនថា ទីនេះហើយជា សុវណ្ណកូមិ។

ខ្លឹមព្រះធម៌

ការសង្ហាយនាជាភាសាបាលីដោយមុខបាបក្តី ចារឹកជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្តី ប្រែជាភាសាជាតិក្តី សុទ្ធតែជាការប្រសើរបំផុត ឈ្មោះថា ការរក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈទុក ដើម្បីឲ្យគង់នៅបរិសុទ្ធដដែល ឈ្មោះថា ញ៉ាំងពុទ្ធសាសនាឲ្យបិតថេរចិរកាលអង្វែង តទៅ ឈ្មោះថា សាងព្រះសម្ពុទ្ធគ្រប់កាលទាំងពួង បើព្រះពុទ្ធវចនៈនេះ គង់វង្សនៅ ដរាបណា ឈ្មោះថាព្រះសម្ពុទ្ធគង់ធរមាននៅដរាបនោះ សមដូចពុទ្ធភាសិតថា:

វត្តលិ! អ្នកណាឃើញធម៌តថាគត អ្នកនោះឈ្មោះថា ឃើញរូបតថាគត អ្នកណា ឃើញរូបតថាគត អ្នកនោះឈ្មោះថា ឃើញធម៌តថាគតដែរ។

ការបានធ្វើសង្ហាយនាព្រះពុទ្ធវចនៈតាំងពីដើមទី ជាការប្រសើរបំផុត។ ការ ងារប្រសើរបែបនេះ មិនមានក្នុងពហិរសាសនាទេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនសប្បាយចិត្ត ណាស់ កាលបើបានឃើញសាសនារបស់ខ្លួនមានការងារប្រសើរសប្បាយចិត្តណាស់ កាលបើបានឃើញថា ព្រះសម្ពុទ្ធជាបរមត្រូវរបស់ខ្លួននៅជាមួយខ្លួនគ្រប់កាលវេលា និងបានដឹកនាំខ្លួនដែលខ្វាក់ឲ្យដើរត្រង់តាមមាតិប្រសើរទៅរកសុខពិត ដោះស្រាយ ប្រស្នាជីវិតរបស់ខ្លួនឲ្យដល់អវសាន មិនមានភពថ្មីតទៅទៀត សមដូចពុទ្ធភាសិតថា:

អាណន្ទ អ្នកណាមួយ ភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី ឧបាសកក្តី ឧបាសិកាក្តី ប្រតិបត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវ តាមធម៌ ប្រតិបត្តិដោយភក្តីភាព ប្រតិបត្តិតាមគន្លងធម៌ អ្នកនោះឈ្មោះថា បូជាតថាគត ធ្វើសក្ការៈ គោរពរាប់អានដោយការបូជាដ៏ប្រសើរបំផុត។

សេចក្តីក្នុងបច្ច័មពុទ្ធវចនៈនេះ ប្រែថា “បើអ្នកណាមួយប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធវចនៈ ដោយត្រឹមត្រូវ អ្នកនោះនឹងបានឃើញធម៌ (លុះនិព្វាន) ឥតសង្ស័យឡើយ” ព្រោះថា អត្តាធិនភាព (Emancipation) មនុស្សលោកបិតនៅក្នុងអភិសម័យ (Réalisation)។

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ចំណុចនេះសំខាន់បំផុត ពាហិរសាសនាធ្វើឲ្យសម្រេចដូចពុំបានឡើយ។

ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈនេះ អ្នកប្រាជ្ញក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល កោតស្ងើចក្រែលែង កោតស្ងើចថា ពុទ្ធវចនៈនេះប្រសើរបំផុត បើជាសីលធម៌ ជាសីលធម៌ដ៏លើស, បើជា វិទ្យាសាស្ត្រ ជាវិទ្យាសាស្ត្រដ៏លើស, បើជាទស្សនវិជ្ជា ជាទស្សនវិជ្ជាដ៏លើស, បើជា សាសនា ជាសាសនាដ៏លើស។ ទស្សនវិទូ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ អ្នកសីលធម៌ ដែលបាន សិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈនេះហើយ ពោលថា “ការរកឃើញរបស់យើងសព្វថ្ងៃនេះ ព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធរកឃើញរួចហើយ ប្រមាណជា២៥១៣ឆ្នាំ មុនយើងទៅទៀត”។

អ្នកប្រាជ្ញស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុនៅប្រទេសឥណ្ឌា ដែលបានធ្វើការគាស់កាយ ពុទ្ធស្ថាន មានសំរេជនីយដ្ឋានជាដើម ពោលថា “ទីឋានទាំងនេះ បើជាទីឋានមនុស្ស សាមញ្ញដូចយើងគ្រប់គ្នានុ៎ះ មិនមានប្រយោជន៍អ្វីនឹងមកធ្វើការគាស់កាយរក អស់ ប្រាក់កាស អស់កម្លាំងទេ ព្រោះទីឋានទាំងនេះសព្វថ្ងៃ ទៅជាទីឋានគួរឲ្យកើតសង្វេគ បំផុត កាលដើមធ្លាប់រុំរឿង ឥឡូវទៅជាហោហ៊ាន គេបោះបង់ចោល តែការនេះ មិនមែនដូច្នោះឡើយ” ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនេះ ជាមនុស្សប្លែកណាស់ ជាអច្ចរិយបុគ្គល មិន មានពីរក្នុងលោកនេះទេ មើលពុទ្ធវចនៈដោយហ្មត់ចត់ ឃើញថា មិនមានលោកណា ដែលចេះនិយាយពិតប្រាកដដូចព្រះអង្គ (Objectivisme)។ ពុទ្ធវចនៈ ជាមេសីលធម៌ ជាមេវិទ្យាសាស្ត្រ ជាមេទស្សនវិជ្ជា ជាមេសេដ្ឋកិច្ច។ល។ សម្រាប់មនុស្សលោក។ ការប្រើ កម្លាំងទ្រព្យ កម្លាំងកាយ ក្នុងការរាវរកពុទ្ធស្ថាននេះ ជាការចំណេញ មានប្រយោជន៍ ឥតគណនា ឈ្មោះថា ធ្វើអង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឲ្យគង់ធរមានឡើងវិញ ។

ក្នុងពិធីបុណ្យសម្ពោធគ្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា២៥០០ នៅប្រទេសឥណ្ឌា លោក បណ្ឌិត នេរុ បានចំណាយថវិកាជាតិ រៀបចំពុទ្ធស្ថានទាំងឡាយឲ្យបានជាទីរមណីយ-

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

ដ្ឋានឡើងវិញ។ ប្រជាជនហិណ្ឌូ បានស្តីបន្ទោសលោកយ៉ាងសន្ធឹក បន្ទោសថា “ម្តេចឡើយ ក៏ចំណាយថវិកាជាតិជារបស់ហិណ្ឌូ ទៅតុបតែងពុទ្ធស្ថានដែលមិនមែនជាហិណ្ឌូទៅវិញ”។

លោកបណ្ឌិត នេរុ កាលនោះ លោកឆ្លើយតបខ្លីថា “ចុះព្រះពុទ្ធ ជាកូនចៅអ្នកណា? ជាជនជាតិអ្វី? សព្វថ្ងៃក្នុងពិភពលោកទាំងមូលនេះ លទ្ធិហិណ្ឌូ (Hindouisme) របស់អ្នក ក្រៅពីប្រជាជនហិណ្ឌូ តើមាននរណាទទួលស្គាល់ដែរឬទេ? ឯព្រះពុទ្ធ មានគេទទួលស្គាល់ពេញសកលលោក”។ ការចំណាយថវិកា ដើម្បីព្រះពុទ្ធ

ជាការចំណាយដ៏ប្រសើរ ជាការបូជាដ៏ប្រសើរបំផុត

គួរអស្ចារ្យប្លែកណាស់! អង្គព្រះសម្ពុទ្ធជាមនុស្សដូចយើងគ្រប់គ្នា តែទ្រង់ជាសព្វគ្រាន់ទេសនាត្រឹមត្រូវ ពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ជាសច្ចធម៌។

ទឹកដីលោកយើងនេះ កើតមានឡើងរាប់ម៉ឺនឆ្នាំកន្លងទៅហើយ តើមានមនុស្សលោកប៉ុន្មាននាក់ ដែលចេះនិយាយត្រូវប្រាកដដូចអង្គព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រលោកយើងនេះ? សំណួរនេះ មិនបានទទួលចម្លើយល្អទេ។ ចំណុចនេះ មុខគួរឲ្យកោតស្ងើចក្រែលែងចំពោះព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលជនជាតិខ្មែរយើងគ្រប់គ្នាស្គាល់ថា “ព្រះត្រៃបិដក” នេះ។ អ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់បានសិក្សាពុទ្ធវចនៈ សិក្សាដោយហ្មត់ចត់ អ្នកប្រាជ្ញខ្លះ ពោលថា តាមពុទ្ធវចនៈ (Pensée Bouddhique) នេះ ព្រះពុទ្ធមិនមែនជាអ្នកប្រាជ្ញកណ្តាលហ្នឹងមនុស្សល្ងង់ទេ ទ្រង់ជាអ្នកប្រាជ្ញកណ្តាលហ្នឹងអ្នកប្រាជ្ញខ្ពស់ទាំងឡាយ សម័យឧបនិស័ទ ខាងដើមសម័យពុទ្ធកាល មានអ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់ណាស់ (សុទ្ធសឹងជាអ្នកគិតប្រសើរ =Grands Penseurs)។

ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រលោកនេះ លទ្ធិសាសនាទាំងអស់ សុទ្ធតែជាពាហិរសាសនា

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

(Religions) ។ វចនៈ គឺពាក្យពេចន៍របស់មេសាសនាទាំងនោះគឺ មេគណាចារ្យព្រាហ្មណ៍ គ្រិស្ត មោហម័ត ឡៅត្សី ខុនត្សី សោរោអាស្ត្រ ទាំងអស់នេះ សុទ្ធតែជាវាទៈ (Doctrine), ជាទិដ្ឋិ (Dogme), ជាអន្តរវាទ (Doctrine Ésotérique), ជាពាហិរវាទ (Doctrine Exotérique), ទីបំផុតជាអាចរិយមុដ្ឋិ “កណ្តាប់ដៃអាចារ្យ=អាទិទេព (Dieu) ពោលគឺ ស្រេច ហើយតែមេសាសនាថា”។

ធម្មវិន័យព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រកបដោយហេតុផល មិនមានក្នុង មិនមានក្រៅទេ ក្នុង មហាបរិនិព្វានសូត្រ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកថាៈ “អានន្ទ! ធម្មវិន័យតថាគតសម្តែងហើយ មិនមានក្នុង មិនមានក្រៅទេ=ទេសិទោ អាណន្ទ មយា ធម្មោ អនន្តរំ អពា- ហិរំ”។ ពុទ្ធវចនៈបញ្ជាក់ច្បាស់ថា “ធម៌ព្រះអង្គ មិនមែនជាអន្តរវាទ (Doctrine Ésotérique)ទេ, មិនមែនជាពាហិរវាទ (Doctrine Exotérique)ទេ។ ទីបំផុត ធម៌អង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មិនមែនជាអាចរិយមុដ្ឋិ=កណ្តាប់ដៃមេសាសនា (Dieu) ទេ”។ ក្នុងប្រវត្តិសាសនាសកល លោកមិនដែលមានមេសាសនាណា អាចពោលដូចអង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដូច្នោះបានឡើយ។

ដើម្បីបញ្ចប់ សូមលើកយកសម្តីលោក រិស ដេវិទ (Rhys Dawids) មកពោល លោកនេះបានសិក្សាពុទ្ធវចនៈប្រសើរបំផុត ពេញចិត្តចំពោះពុទ្ធវចនៈបំផុត លោក បានសិក្សាហើយបានបង្កើតសមាគមមួយឈ្មោះៈ “បាលីតិក្សស្វ័សយេទី (Pali Text Society)” នៅក្រុងឡុង បានបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ ជ្រាយទៅក្នុងសកល លោក។ អ្នកប្រាជ្ញទូទៅស្គាល់សមាគមនេះ។ លោកបញ្ចេញយោបល់របស់លោក ចំពោះពុទ្ធវចនៈនេះថាៈ

“ពាក្យសម្តីមេសាសនាទាំងអស់ ទាំងតូច ទាំងធំ មិនមានមេសាសនាណាម្នាក់ អាចប្រមូលគោលធម្មប្បដិបត្តិ ដើម្បីកសាងមនុស្សលោក ឲ្យប្រសើរស្មើដោយ

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

អង្គជីកមគ្គរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានឡើយ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធចេះប្រមូលគោលប្រតិបត្តិសម្រាប់ ទូន្មានមនុស្សយ៉ាងខ្លីត្រឹមតែ៨ម៉ាត់។ ធម៌នេះ បើមនុស្សបានយកមកប្រតិបត្តិហ្មត់ ចត់ (ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ, អនុធម្មចារ) មនុស្សនឹងបានសម្រេចផលសមតាម ប្រាថ្នា ឥតសង្ស័យឡើយ។ ខ្លួនខ្ញុំដែលបានឃើញធម្មវិន័យប្រសើររបស់ព្រះអង្គ យ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំហ៊ានប្រកាសខ្លួនខ្ញុំនៅកណ្តាលប្រជាជនអង្គក្លែងថា: **ខ្ញុំជាពុទ្ធសាសនិក** ពេញទ្រព្យមាត់ឥតកោតញញើតឡើយ។

ដូច្នោះ ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ មានតម្លៃថ្លៃជុំគុណនានានឹងត្រារាប់បាន សម្រាប់កសាងមនុស្សលោក ឲ្យមានគុណសម្បត្តិខ្ពង់ខ្ពស់ មានអរិយធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់។ ប្រស្នាទុក្ខ ដែលមនុស្សលោកខំដោះស្រាយយូរអង្វែងហើយ មិនទាន់បានសម្រេច ផលនោះ បានសម្រេចដោយពុទ្ធវចនៈនេះឯង។ ពុទ្ធវចនៈ ជាមធ្យោបាយប្រសើរ វិសេសឬជាច្រកចេញឲ្យជុំគុំមិនមានសេសសល់ឡើយ។

វិទ្យាសាស្ត្រប្រសើរណាស់ដែរ ដើរជួរស្របតាមពុទ្ធសាសនា តែជាជួរវែង (បបញ្ចធម៌) មិនមានទីបំផុត ជាដំណើរលោកិយវិស័យ។ សព្វថ្ងៃមនុស្សលោកពេញ ចិត្តចំពោះវិទ្យាសាស្ត្រ តែវិជ្ជានេះ ដោះស្រាយទុក្ខមិនអស់ជើងទេ។ ប្រស្នាសុខ២ ប្រការគឺ អាមិសសុខនិងនិរាមិសសុខ វិទ្យាសាស្ត្រដោះស្រាយទុក្ខបានខ្លះ ចំពោះតែ អាមិសសុខ ឯពុទ្ធសាសនា ដោះស្រាយទុក្ខបានអស់ជើង គឺបានសុខទាំង២ប្រការ ខាងលើនេះឯង។

ជួរលោក ជួរធម៌ មនុស្សលោកបានត្រាយជួរទុកមកស្រេចហើយ តែការដោះ ស្រាយនូវប្រស្នាទុក្ខស្រេចហើយតែមនុស្សម្នាក់ៗដើរទេ។ មាតិកាត្រង់ទៅដល់គោល បំណងមានគ្រប់ តែបើមនុស្សមិនដើរតាមជួរក៏ទុកជាឥតប្រយោជន៍ ទឹកសម្រាប់

ព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរ

លាងគ្រឿងប្រឡាក់ (បាប) ឲ្យស្អាតមាន តែបើគេមិនត្រូវការទឹកលាង នឹងថាទោស ទឹកក៏ឥតអង្គីមានដែរ។ ដាវមុត តែបើមុតនៅតែក្នុងស្រោម ក៏មិនមានប្រយោជន៍អ្វី ដែរ។ ព្រះត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈ ជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គដែលគង់ធរមាននៅ តែបើ មិនមានអ្នកដើរតាម ព្រះពុទ្ធគង់នៅដោយឡែក មនុស្ស សត្វ ទេពតា មារ ព្រហ្ម អង្គុយនៅដោយឡែក។

ប្រមូលចងក្រងដោយគណៈកម្មាធិការជាតិសិខេមរយោនកម្ម

ស្រាវជ្រាវដោយ: ថាវ សុតិម